

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ

Галина Горіла, Ніна Сотніченко, Віра Краснопольська

РЯШКИ

Село Ряшки, за переказами, які дійшли до наших днів, виникло у глухій лісисто-болотистій місцевості.

Три брати (старший із них, на ім'я Рясина) були зіслані в ці місця як карні злочинці. Побудували хутір за річкою Смош. За іменем першого поселенця село начебто і стало називатись Ряськи (пізніше назва змінювалась Ряжки-Ряшки). Вперше село згадується у 1629 році.

З 1648 року Ряшки стали маєтністю Прилуцького полку. У 1718 році німець фон Вейсбах, генерал російської армії, учасник Полтавської битви, одержав царську грамоту на володіння колишнього переяславського полковника Мировича. У числі інших він прихопив і село Ряшки, як володіння прилуцького полковника Д. Горленка, хоч воно і не належало особисто цьому полковнику. Д. Горленко заснував в Ряшках суконну мануфактуру, другу на Лівобережній Україні, яка потім стала власністю Вейсбаха. Після його смерті в 1737 році село було віддане генерал-фельдмаршалу Мініху. Останній розширив суконну мануфактуру, на якій виготовлялись не тільки сукно для армії, але й капелюхи, килими, віконне скло.

У своєму донесенні імператриці Мініх писав, що його сукно «добротою против делающихся на российских фабриках лучшее и прочнее». Про це говорить і той факт, що в 1735 році Московський суконний двір прислав у Ряшки 11 осіб різних спеціальностей для навчання. В 1743 році село було приписане до суконної фабрики і стало посесійним володінням.

У 1754 році Єлизавета Петрівна «пожаловала» грамоту «его сиятельству, Действительному тайному советнику, сенатору ее императорского величества камергеру и обоим российских орденов кавалеру, шляхетского кадетского корпуса и большого Ладожского канала главному директору князю Борису Григорьевичу Юсупову в вечное и потомственное владение Ряшковая суконная фабрика со всеми принадлежащими к селу крестьянами, строениями, землями и угодьями». Для розширення виробництва Б. Г. Юсупову було надано безпроцентний кредит — 10 тис. крб. на 10 років. За це Юсупов мав виробляти сукно для армії. Матеріали, потрібні для виробництва сукна, купувалися не тільки в Росії та Україні, а й за кордоном. Із селян, приписаних до фабрики як посесійні, бралась особлива подать по 58 копійок з особи. За роботу на фабриці селяни одержували гроші за встановленими розцінками. Тяглові селяни відбували триденну панщину. Крім того, селяни і козакі платили казні державні податки в залежності від кількості землі, відбували кінну і дорожню повинності.

Під час Північної війни на східних і південно-східних околицях села були насипані високі могили, які до цього часу називають «швед-

ськими». Біля цих могил є глибокий яр, з якого доставляли воду для війська. Цей яр дістав назву «Водовизна». До цього часу населення с. Ряшок називає ряд вулиць так, як вони називались в давнину. Зарічка (за рікою поселились перші поселенці), Мойка (місце, де мили шерсть для суконної мануфактури), Вигін — майдан, куди селяни виганяли худобу здавна. Населяють Ряшки люди рішучі і сміливі, задержуваті. Про це свідчить і документ 1874 року за № 3214 «По спору крест'ян Полтавской губернии Прилукского уезда с Ряшек с помещиком князем Посуповим о земле». Справа ця тягнулась, до 1882 року. Щоб припинити її, князь Посупов погодився із 5047 десятин землі передати селянам 2000 десятин, в результаті чого селяни мали мізерні наділи, а 58 господарств зовсім не мали землі.

Найпоширенішими прізвищами в Ряшках є Вовнянко — від діда, що мив вовну на суконній фабриці; Науменко — від власного імені Наум, Куліш, Оніщенко — від зміненого Онікієнко, власного імені Онікій. Толочко — від слова толочити, ходити, ледве переставляючи ноги.

Поширені прізвиська: Півневі — дід голосно говорив, дуже рано вставав і всіх будив своїм голосом. Вякини, Слепокові, Кострицині — від слова «костриця».

Село Ряшки оточене болотами, ярами, лісами. І назви в них промовисті та соковиті.

Яр Середина, якраз посередині між Ряшками та Іваницею. Є також яри Крутий і Крутенький, назви говорять самі про себе. Яр Мотлахів від імені господаря, якому він належав. Є під Ряшками поле Вишеньки, бо колись тут рясно родили вишні.

Ряшки поділяються на кутки. Науменків — живе багато людей з прізвищами Науменко. Острів — оточене болотами, наче справжній острів. Бутівка — від господаря Бута, що колись проживав там. Загребля — місцевість за греблею. Куток Перемога взяв назву колгоспу.

Болота, річки, озерця...

Красиві мальовничі Ряшки. Працьовиті і щедрі живуть в селі люди. Це їм далі жити і творити історію села, свого роду.

РИБЦІ

За двадцять п'ять кілометрів на схід від м. Прилук розташувалось село Рибці. Раніше село належало до Полтавської губернії Переволочанського повіту, а після адміністративно-територіального поділу 1932 року підпорядковується Чернігівській області Прилуцькому району. Село Рибці знаходиться на правому березі річки Удай. Мальовничі круті гори оточують село. З них видно русло ріки, яка змійкою в'ється серед чудових барвистих луків. Ці гори носять назви: Біла і Лисогір. Назви гір промовисті. Одна з них пишається білою глиною, інша — лиса, вершина вигоріла від сонця, на якій росте лише низька трава.

У давнину поблизу села було місто Красне, яке зруйнували завоювальники приблизно тисячу років тому. Частина жителів, які врятувалися, переселилися за п'ять кілометрів від міста в село Красляни. Вперше село згадується в 1629 році.

Чому ж село назвали Рибці? Назва ця пішла від того, що рибалки постійно продавали рибу на ринку м. Красного. Жителів називали рибчунами або рибчонами, село ж — Рибці. Землі селян Рибців були козацькими, ніколи в історії села землі не належали панам. Живуть у ньому переважно українці. Основним родом занять рибчан було рибальство, землеробство, скотарство.

Найпоширенішими в селі є прізвища: Гапон — від власного чоловічого імені Агафон, яке у розмовній мові зазвучало як Гапон. Прізви-

ще Нішта—бідний, нищий, Петриченко — син Петра, Краснопольські — від пращурів поляків, які проживали в Красному.

Окрім прізвищ, існує і дуже багато прізвиськ. Михайлівські, Мусієві—від власних імен дідів Михайла та Мусія. Плескачі... Рибчани підмітили, що пращур Плескачів багато плескав язиком, говорив без угаву.

Чоловік в одній родині був у полоні в Німеччині 1914 року. І, звісно, повернувшись, старався і дома зробити такий порядок, «як у Германії», звідси і прізвисько Герман.

Служив пращур у матросах, хвацьким воякою пройшовся по селу, тут йому та його нащадкам і наділили прізвисько Матрос.

Село Рибці здавна оточують ліси. І назви в них також дивовижні. От наприклад, Коморницький ліс, Стінка, Войтиловщина. Якщо поглянуть на ліс Стінку, то дійсно, ліс стоїть стіною з одного боку пагорба. А в Коморницькому росли рівні дуби, які використовували на будівництво комір, хат. Походження назви Войтиловщина не вдалось з'ясувати, але в більшості односельців думка така, що ліс цей належав старості управителю або війтові.

Промовисті назви також мають поля: Дубина — від дубів, що колись росли на цьому місці, Поділ — поле, поділене на частини. Є серед назв полів і Степок, бо дуже вже рівна поверхня у цього поля.

Там, де річка Лисогір впадає в Удай, утворилось кілька озер. Тепер тут пасовище. Назвали його Заозір'я. А назви озер Карпичеве, Редькове залишилися від власних імен хазяїв, яким вони належали колись.

Приємно відпочити і біля Гречаного ставка, бо поле це дає завжди щедри врожаї гречки. Старожили згадують, що давно колись село оточували, вітряні млинки, була в селі кузня. З тих часів залишився куток Кузенці.

Рибчани, як відомо, люди з гумором. Був собі у селі куток у центрі, де на вулицях бігало дуже багато дівчорі. От і став цей куток називатись Голопузівкою. Тих людей, хто поселився на горі, називають, як і куток, Горянами. По мірі того, як Рибці розбудовувалися, виник куток, який назвали Новосіллям.

Ґрунти в Рибцях чорноземні. З корисних копалин є глина, нафта. За два кілометри від села — Леляківське родовище нафти, одне з найбагатших в Україні. І, звичайно, прикрашають село люди, працьовиті з діда-прадіда.

Пишаються односельці і своїм земляком — Героєм Радянського Союзу М. І. Литовченком, який одержав свою Золоту Зірку за форсування Дніпра.

Проходять роки... Невпізнаними стають древні Рибці. З'явилися нові будівлі, проведено водогін по всьому селу, майже всі вулиці покриті асфальтом. Народжуються нові покоління рибчан. Їм писати далі історію свого краю, примножувати і берегти історичне минуле цього красивого краєвидами і людьми села.